

Aan de slag met toetsgegevens: van valkuil naar stappenplan

Jan Vanhoof

SOK-studiedag
7 december 2012

Universiteit Antwerpen

0

Inhoud van deze lezing

1. Het concept 'geïnfomeerde (school)ontwikkeling'
2. Wat weten we hierover?
3. Wat kunnen we hieruit leren?

Universiteit Antwerpen

1

Waarom zijn we hier samen?

Om de leerresultaten van leerlingen te verbeteren door als school en als leerkracht systematisch gebruik te maken van toetsgegevens

Fundamentele uitgangsvragen

Zijn we het er over eens...

- ...dat we volgend jaar betere resultaten willen/kunnen neerzetten dan het voorbije jaar?*
- ...dat ieder van ons beter kan functioneren als we onze kennis en vaardigheden verder ontwikkelen?*
- ... dat onze leerlingen er beter van worden als wij betere onderwijs- en beleidsbeslissingen nemen?*

Geïnformeerde schoolontwikkeling

Centrale concepten en hun herkomst

- Professionele ontwikkeling van scholen en leerkrachten

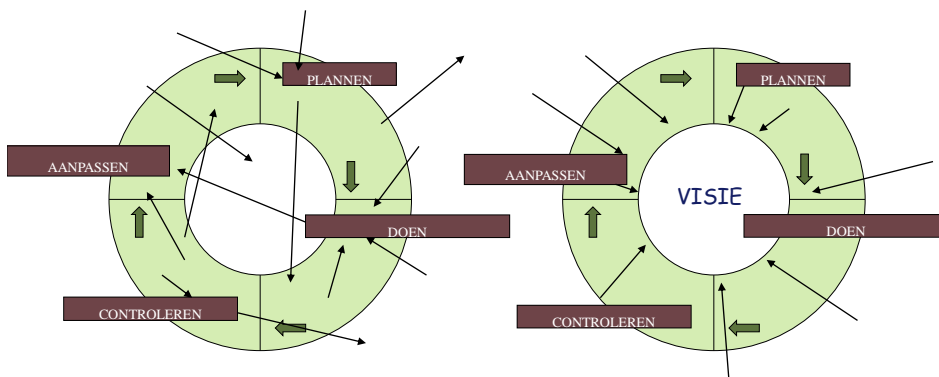
« Ken uzelf »

- Data driven

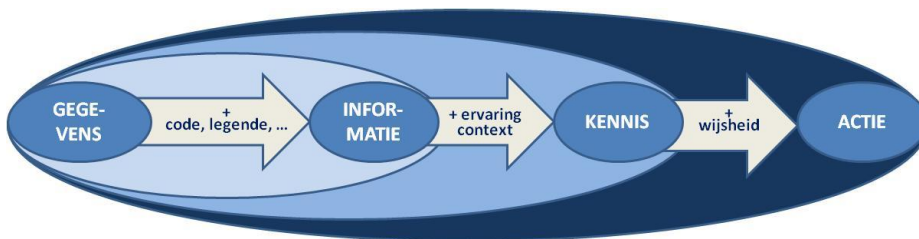
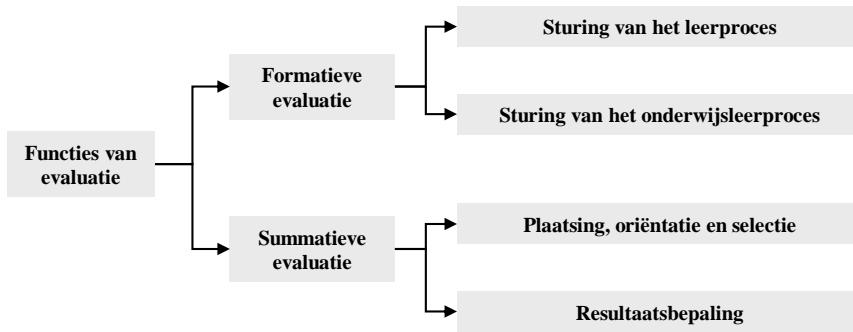
« Without data, you are just another person with an opinion »

Kwaliteitszorg als systematische en geïnformeerde schoolontwikkeling

Didactische functies van evaluatie

Waarvoor gebruiken wij (u en ik) evaluatie?

Een CIPO-MRMM-ordeningskader

	C Context	I Input	P Proces	O Output
Macro				
Regio				
Meso				
Micro				

Inhoud van deze sessie

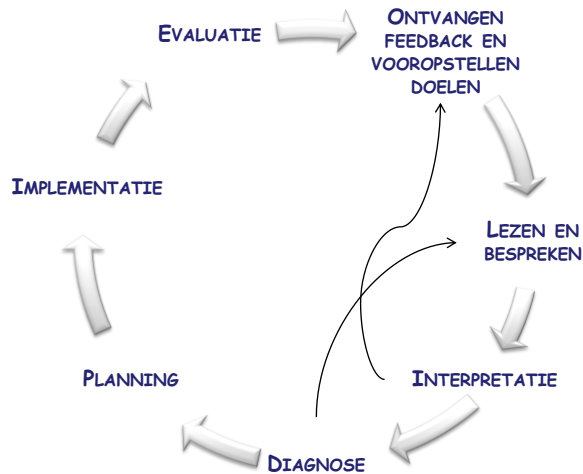
1. Het concept 'geïnformeerde (school)ontwikkeling'
2. Wat weten we hierover?
3. Wat kunnen we hieruit leren?

Schoolfeedbackproject als voorbeeld van geïnformeerde schoolontwikkeling

SiBO-feedback als casus

- Onderzoek naar schoolloopbanen in het Basisonderwijs (SiBO)
- Genormeerd - school en leerjaaroverstijgend
- Leerwinst en toegevoegde waarde
- Feedback op maat van de school
- Feedback op leerling- en schoolniveau

Stappen in Schoolfeedbackgebruik

Voorbeelden van gebruik toetsresultaten

- Motiverend: Impact op drijfveren

Schoolleider school 14: 'Als je dat dan in kaart brengt en je brengt dat op de personeelsvergadering is dat voor veel mensen een schouderklop. En dan hebben ze daar wel deugd van.'

Schoolleider school 5: 'Ik heb ook gezien dat ondanks al onze inspanningen voor onze GOK-leerlingen, onze GOK-leerlingen niet vooruit gaan. (...) Dat was toch wel ontmoedigend, ja.'

Voorbeelden van gebruik toetsresultaten

- **Leerlinggericht: Impact begeleiding individuele leerlingen**

Schoolleider school 16: 'Het eerste dat ik doe is kijken: waar situeert die klas zich? En waar zit elke individuele leerling. En dan kijken van, die leerlingen die uitvallen bij die testen, klopt dat met de leerlingen die wij ook als zorgkinderen zien? En daarna is het dan gaan kijken met de klasleerkracht van, 'die valt hier ook uit, en die heb jij nog nooit gemeld als zorgleerling'. Maar ook het omgekeerde kan ook: dat wij zeggen, dat was toch een zorgkind? Dan moet je ook vragen gaan stellen he.'

Voorbeelden van gebruik toetsresultaten

- **Conceptueel: Impact op denken**

Schoolleider school 12: 'Ja, wij hebben door die toetsen af te nemen, en zeker tot waar het nu al zit, hebben wij een aantal dingen opgemerkt waarvan we eigenlijk niet echt wisten, waar staan we nu als school. Nu, wat we ook daardoor gemerkt hebben, is dat sinds de SIBO-toetsen gestart zijn, dat er heel veel neveninstromers zijn hier bij ons, en dat dat heel sterk die resultaten beïnvloedt. En dat zijn van die dingen die voor ons belangrijk zijn.'

Voorbeelden van gebruik toetsresultaten

- Symbolisch: Steunt bestaande argumenten

Schoolleider school 4: Ik had mijn eigen visie op de school en ik wil die wel een beetje doordrukken naar de mensen en dit was een goed instrument om daar mee wat achter te zitten; om mijn argumenten te ondersteunen en te zeggen van kijk, het is toch wel nodig dat we daar... dat we dit aanpakken.'

Voorbeelden van gebruik toetsresultaten

- Instrumenteel: Impact op beleid

Schoolleider school 1: 'Bijvoorbeeld naar dat eerste leerjaar toe - want het probleem situeerde zich vooral in het eerste leerjaar hier hé - hebben wij dus, die 2 klassen elk nog een leerkracht bijgegeven voor 12 uur. Dus die beschikken dus nog 12 uur extra over een leerkracht, die zich specifiek kan bezighouden met het verkleinen van de klasgroep.'

Voorbeelden van gebruik toetsresultaten

- Strategisch: Leerlingselectie - verantwoording

Schoolleider school 4: 'Niet dat we dat in onze folder zouden zetten, maar als ouders nu informatie zouden komen vragen, zoals we dat met het kindvolgsysteem ook zeggen he, we nemen neutrale toetsen af en daar staan onze kinderen, dan zou ik het wel op die manier willen gebruiken, ja.'

Het potentieel van datagebruik in praktijktaal

- Beoordelen van de (leer)behoeften van leerlingen
- Bepalen wat er moet veranderen/blijven (beschrijven verschil tussen wenselijke en feitelijke situatie)
- Bepalen of doelen worden gerealiseerd
- Toetsen van hypothesen
- Stimuleren tot voortdurende schoolverbetering
- Identificeren (van oorzaken) van problemen
- Bevorderen van een (doordacht) verantwoordingsperspectief

Hoe verschillen in gebruik toetsgegevens verklaren?

Identificeer samen met uw
buurvrouw/man de volgens u twee
belangrijkste verklarende factoren

(probeer daarbij om zowel tot een sterkte als
een zwakte te komen)

Hoe verschillen in gebruik van toetsgegevens verklaren?

- Contextgebonden
 - Ontwikkeling - verantwoording
 - Externe druk
 - Toebedeling middelen
- School- en gebruikersgebonden verschillen in
 - Verwachte functies en effecten van de feedback
 - Kennis en vaardigheden, eerdere ervaringen
 - Perceptie van de eigen resultaten
 - Prioriteiten in takenpakket

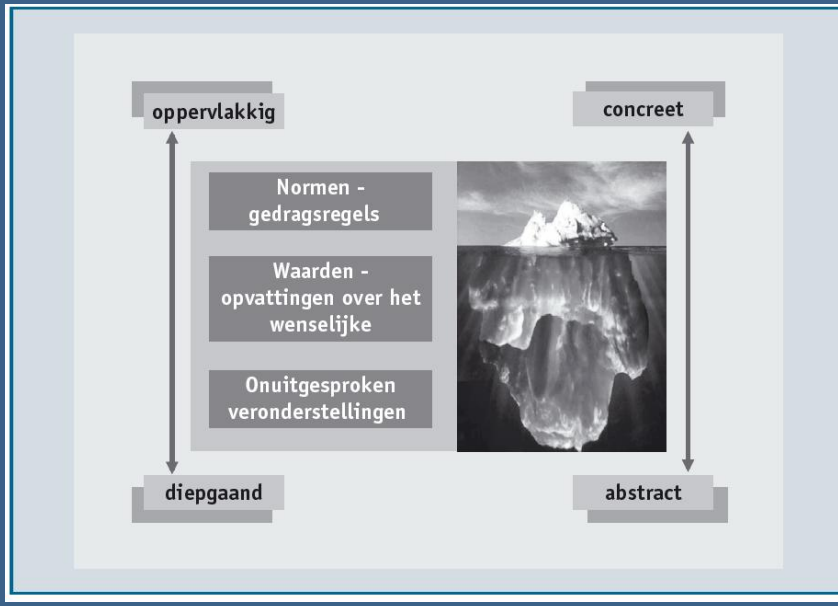
Hoe verschillen in interpretatie en gebruik verklaren?

- Schoolfeedback(systeem)gebonden kenmerken
 - Perceptie van relevantie
 - Perceptie validiteit en betrouwbaarheid
- Ondersteuningsgebonden kenmerken
 - Verschillen in behoefte
 - Verschillen in invulling - interne en externe ondersteuning

Twee (m.i.) cruciale voorwaarden

1. De aanwezigheid van een data-cultuur
2. Een kader als houvast

De bouwstenen van cultuur als het geheel van gedeelde betekenisgeving

Reflectie op de datacultuur in Vlaamse scholen

1. Voortdurend streven naar een beter gebruik van data
2. Een duidelijk geformuleerde visie op het gebruik van gegevens
3. Sterke overtuigingen over de waarde van de gegevens bij het verbeteren van onderwijs en leren
4. Verantwoording over resultaten in combinatie met de empowerment van leraren om pedagogisch-didactische keuzes te maken
5. Een cultuur van samenwerking
6. Voortdurende inzet voor het maken van lopende onderwijskundige en programmatische verbeteringen

Hoe een datacultuur ontwikkelen

1. *Communiceer duidelijke verwachtingen*
2. *Ontwikkel kennis en vaardigheden*
3. *Wees een rolmodel*
4. *Beloning en erkenning van gegevensgebruik*
5. *Creëer een gevoel van urgentie*
6. *Ontwikkelen van een leidende coalitie (bv collaboratieve data teams)*
7. *Het genereren van korte-termijn successen*

Twee (m.i.) cruciale voorwaarden

1. *De aanwezigheid van een data-cultuur*
2. *Een kader als houvast*

De vragen die we ons moeten (durven) stellen

1. Wat wil ik dat mijn leerlingen weten en kunnen?
2. Hoe weet ik of mijn leerlingen dat weten of kunnen?
3. Hoe kan ik rekenschap afleggen voor de prestaties van mijn leerlingen?
4. Wat kan ik doen voor de leerlingen die niet mee zijn (... en degenen die wel mee zijn)?

Een mogelijke aanpak (als individu of team)

8 stappen

1. Inventariseren van een onderwijskundig probleem
2. Het genereren van hypothesen en het verzamelen van gegevens
3. Beoordelen van de kwaliteit van de verzamelde gegevens
4. Analyseren en interpreteren van de gegevens (bijvoorbeeld samenvatten, berekenen, vergelijken).

Een mogelijke aanpak (als individu of team)

8 stappen

5. Bekijken of duidelijk is wat het probleem veroorzaakt dan wel of extra gegevens verzameld moeten worden.
6. Conclusies trekken op basis van alle verzamelde gegevens.
7. Actie ondernemen op basis van de gegevens.
8. Acties evalueren

Logica is van toepassing op

1. Werkt dit in deze les voor leerling x?
2. Werkt dit in mijn klas?
3. Werkt dit in mijn school?

*De meeste ideeën over onderwijs zijn niet
nieuw, maar niet iedereen kent de oude ideeën.*
Euclides

Wat zijn de voorwaarden om zulke vragen te kunnen beantwoorden?

1. Effect en oorzaakgegevens
2. Bevoegdheid om te reageren op de gegevens
3. Tijd voor samenwerking
4. Een data cultuur
5. Beschikbaarheid van ondersteuning

1. Zich bewust zijn van de gebruiksmogelijkheden van data
2. In eigen woorden de centrale begrippen uit het denken en handelen inzake geïnformeerde schoolontwikkeling kunnen omschrijven
3. Op een valide en betrouwbare manier gegevens verzamelen
4. Statistieken, figuren en tabellen correct kunnen interpreteren
5. De sterktes en zwaktes van de eigen school zoals deze uit data naar voren komen kunnen achterhalen
6. De informatie uit databronnen kunnen integreren in andere gegevensbronnen
7. Verklaringen voor de eigen sterktes en zwaktes kunnen aanreiken
8. Vanuit deze verklaringen initiatieven kunnen nemen voor borging of verbeteracties, gekaderd binnen het ruimer kwaliteitsbeleid van de school.
9. Verbeteracties kunnen opzetten en uitvoeren
10. Evalueren van verbeteracties

Jan Vanhoof
Jan.vanhoof@ua.ac.be
www.edubron.be